

POTŘEBY OBĚTÍ SEXUÁLNÍHO NÁSILÍ

PhDr. JUDr. Jana Firstová, Ph.D., LL.M.

„*Co potřebují oběti trestného činu znásilnění?*“ Tato otázka se stala ústředním tématem odborného semináře konaného pod záštitou členů ústavně právního výboru Poslanecké sněmovny JUDr. PhDr. Zdeňka Ondráčka, Ph.D. a prof. JUDr. Heleny Válkové, CSc., ve spolupráci s Bílým kruhem bezpečí. Odborníci zabývající se z různého úhlu pohledu problematikou sexuálního násilí především ve vztahu k jeho obětem se sešli 20. února 2017 na půdě Poslanecké sněmovny, aby toto závažné téma společně diskutovali.

Účastníky semináře přivítala prof. JUDr. Helena Válková, CSc., která též toto odborné setkání obsahově zahájila svým příspěvkem na téma „Znásilnění jako nejtypičtější forma sexuálního násilí“. Ve svém příspěvku se paní profesorka věnovala vymezení sexuálního násilí, jeho společným charakteristikám, ale též mimo jiné poukázala v kontextu prezentovaného tématu na limity, mezery v kriminologickém výzkumu.

Prezidentka Bílého kruhu bezpečí Mgr. Petra Vitoušová ve svém příspěvku k tématu potřeb obětí znásilnění poukázala na aktuální trendy v této oblasti po linii legislativy, výkonu spravedlnosti, ale především z pohledu zkušeností samotného Bílého kruhu bezpečí. Zdůrazněna byla potřeba zvyšování povědomí veřejnosti o problematice znásilnění mimo jiné s cílem změn postojů k obětem znásilnění či jiných forem sexuálního násilí – „*ve vztahu k obětem chybí respekt, důvěra, porozumění, přijetí bez zpochybňování...*“ Prezentována byla též právní úprava obsažená v zákoně o obětech trestných činů, včetně probíhajících legislativních změn.

Následovaly zajímavé příspěvky dalších předních odborníků zabývajících se též na semináři diskutovanou problematikou. Zkušenosti klinického psychologa pracujícího především s rodinami a dětmi představila paní PhDr. Jana Procházková, která zdůraznila ve svém příspěvku další z velmi významných aspektů dotýkající se této problematiky a to je potřeba

vzdělávání odborníků, poskytovatelů služeb obětem trestných činů. Zdůraznila potřebu systémových změn v této oblasti.

O své zkušenosti z praxe sexuologa, soudního znalce se na semináři podělil významný odborník doc. MUDr. Jaroslav Zvěřina, CSc.. Pan docent se ve svém příspěvku věnoval problematice obětí sexuálního násilí, ale též částečně pachatelům. Poukázal též na psychická, sociální, partnerská, hygienická a reprodukční rizika spojená s tímto negativním, ve společnosti se vyskytujícím jevem. V oblasti potřeb obětí sexuálního násilí zdůraznil především nutnost zřízení nízkoprahových a konzultačních center, ve kterých se může oběti dostat první pomoc ve zmíněných rizicích. Takové centrum by mohlo při účinné popularizaci poskytnout pomoc obětem, pro které je jinak v řadě případů nedostupná.

Velice zajímavé a podnětné byly též příspěvky, které zazněly od renomovaných odborníků na danou problematiku z řad Policie ČR či zástupců justice. Za Policii ČR vystoupili se svými příspěvky Mjr. PhDr. Alena Kolářová a Mjr. Jan Machuta z mravnostního oddělení Krajského ředitelství Policie ČR Hlavního města Prahy, kteří poukázali na problémy, se kterými se ve své praxi potýkají. Hovořili především o problémech s lékařským vyšetřením dětských obětí, o mýtech, předsudcích, stereotypním myšlení jednotlivých policistů, kteří konkrétní případy v praxi řeší, ale též široké veřejnosti. Stejně jako jejich předřečníci zdůraznili potřebu systémově pojatého vzdělávání a osvětové činnosti napříč širokou veřejností.

Zástupci justice JUDr. Milan Šimek, státní zástupce Krajského státního zastupitelství Hradec Králové a JUDr. Tomáš Durdík, soudce Městského soudu v Praze svými vystoupeními odborné jednání semináře zakončili. JUDr. Šimek zdůraznil problém související s opakovanými úkony v rámci trestního řízení dotýkající se bezprostředně obětí trestných činů, apeloval na využívání institutů zmocněnce a důvěrníka v trestním řízení, speciálních výslechových místností, využití audio záznamu apod.

JUDr. Durdík se ve svém příspěvku zaměřil na potřebu včasného poskytování relevantních informací o trestním řízení, ohleduplný přístup vůči obětem v trestním řízení zachovávající jejich důstojnost a to i v rámci soudního projednávání věci. Poukázal též na absenci specializovaného vzdělávání soudců a státních zástupců.

Po příspěvcích jednotlivých odborníků následovala erudovaná diskuse přítomných, v rámci které zazněly připomínky dotýkající se nutnosti zefektivnění prevence již v rámci školských zařízení, dále absence dětských psychiatrů, psychologů, gynekologů, problematika délky výslechů obětí sexuálního násilí apod.

V závěru tohoto odborného setkání zaznělo z úst pořadatelů krátké shrnutí, jehož součástí byly návrhy závěrů. Účastníci semináře na místě konstatovali, že je třeba realizovat konkrétní změny v praktické rovině nikoli v rovině legislativní. Nutností se jeví též potřeba osvěty, především pokud jde o vymezení toho, co je a co není znásilnění, zvýšení respektu a tolerance vůči potřebám obětí a také potřeba systémového odborného vzdělávání v dané oblasti v rámci jednotlivých fakult. Vhodným způsobem je též třeba medializovat chystanou novelu zákona o obětech trestných činů zavádějící bezplatnou právní pomoc obětem prostřednictvím zmocněnce.

Odborný seminář „*Co potřebují oběti trestného činu znásilnění?*“ se uskutečnil též v kontextu připomenutí si Evropského dne obětí, který připadá na 22. února. Bezpochyby bylo toto odborné setkání vhodnou platformou pro výměnu zkušeností řady odborníků z různých oborů, které přineslo mnoho dalších podnětů pro řešení tolik citlivého a důležitého tématu.